

Remissvar

Dnr 15KS331-4
2015-08-20

Ref A2015/1726/IU
Arbetsmarknadsdepartementet

Gävle kommuns yttrande ang. DS 2015:33 om mottagning av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

Nedan följer en genomgång av de förslag som presenteras i promemorian och Gävle kommuns synpunkter på respektive förslag.

Promemorians övergripande förslag

Mottagandet av nyanlända flyktingar och andra skyddsbehövande i en kommun sker huvudsakligen genom att de nyanlända ordnar sitt boende på egen hand. De som inte ordnar boende på egen hand tas emot i kommuner efter frivilliga överenskommelser mellan kommunen och länsstyrelsen. Det mottagande som dessa överenskommelser leder till är inte tillräckligt för att möta det ökade behovet av kommunmottagande som följer av att allt fler flyktingar och andra skyddsbehövande beviljas uppehållstillstånd i Sverige.

Följden av det otillräckliga mottagandet är långa väntetider på kommunanvisning. Det innebär att många nyanlända blir kvar på anläggningsboenden under långa tidsperioder, vilket försenar etableringen. För att säkerställa att nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd snabbt kan påbörja etableringen på arbetsmarknaden och i samhällslivet föreslås i denna promemoria en ny lag som innebär att kommuner kan anvisas att ta emot nyanlända för bosättning oavsett om kommunen har en överenskommelse om mottagande eller inte. Flyktingmottagandet är ett gemensamt ansvar för samhället. När alla kommuner är med och tar emot nyanlända kommer fördelningen av mottagandet bli mer proportionerligt i förhållande till kommunernas arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek och annat mottagande. Det bedöms leda till förbättrade förutsättningar för nyanländas etablering på arbetsmarknaden och i samhällslivet.

Allmänna synpunkter

Gävle kommun ser i grunden positivt på förslaget om ett gemensamt ansvar för flyktingmottagandet. Då syftet är att fler kan snabbare påbörja sin etablering i Sverige. Ett viktigt steg som också behövs stärkas ytterligare är att hänsyn tas till arbetsmarknadens förutsättningar. För att lagen ska kunna jämföras med mottagandet av ensamkommande behöver också en finansiering som går att jämföras med mottagandet av ensamkommande komma till området.

5.1 En ny lag som leder till att alla kommuner tar ansvar

Promemorians förslag

I dagsläget får anvisning av nyanländ endast göras till kommuner med överenskommelse som sedan kommunen kan godta eller avböja. För att uppnå ett mottagande som motsvarar behovet och är proportionerligt fördelat i förhållande till kommunernas arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek och annat mottagande bör en kommun kunna anvisas att ta emot nyanlända oavsett om kommunen har en överenskommelse om mottagande eller inte. Det bör därför införas en ny lag som reglerar mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

Synpunkter

Gävle kommun ser det som positivt att mottagandet blir mer proportionerligt utifrån kommunernas arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek och annat mottagande. Vi anser dock att matchningen till arbetsmarknaden ska vara än starkare än vad som föreslås och vad som sker idag eftersom det är grunden till en stark delaktighet i samhället. Vi anser dock att lagen är ett steg i rätt riktning och ger större handlingsutrymme att matcha nyanlända med arbetsmarknaden än tidigare.

5.2 Lagens målgrupp

Promemorians förslag

Målgruppen för den föreslagna lagen bör omfatta samma målgrupp som gäller för lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare med den skillnaden att någon begränsning till viss ålder inte bör göras eftersom alla åldersgrupper har lika stort behov av bosättningshjälp. Även nyanlända som är över 65 år bör därför omfattas av den föreslagna lagen. Även nyanlända som har nedsatt prestationsförmåga och därför inte får del av etableringsinsatser bör av samma skäl omfattas.

Synpunkter

Gävle kommun instämmer i bedömningen om föreslagen avgränsning av målgrupp.

5.3 Anvisning

Promemorians förslag

En kommun ska enligt förslaget vara skyldig att efter anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen. Vid fördelning av anvisningar mellan kommuner ska hänsyn tas till kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek och det sammantagna mottagandet av nyanlända.

Till skillnad från en anvisning av ett ensamkommande barn medför en anvisning av övriga nyanlända enligt nuvarande bestämmelser ingen skyldighet för kommunen att ta emot den som anvisas. Nuvarande regler i kombination med att antalet nyanlända som beviljats uppehållstillstånd ökar leder till att väntetiderna i anläggningsboenden blir allt längre. För att målsättningen att etable-

ringen av nyanlända ska ske snabbare än i dag ska nås måste väntetiderna i anläggningsboenden kortas väsentligt. En kommun som anvisas en nyanländ bör därför vara skyldig att ta emot honom eller henne för bosättning. Det bör inte vara möjligt för kommuner att avvisa en anvisning. Genom en skyldighet för kommunen att acceptera en anvisning kommer förutsättningarna för en snabb etablering förbättras avsevärt.

Den möjlighet som den enskilde har att själv välja bostadsort såväl innan som efter beviljat uppehållstillstånd bör inte påverkas av möjligheten till anvisning. För den enskilde kan förutsättningarna för en god etablering uppstå i en annan kommun än den kommun som anvisats att ta emot den nyanlände. Att begränsa möjligheten att bosätta sig på egen hand riskerar att begränsa dessa nyanländas förutsättningar för etablering i arbets- och samhällslivet. Den som omfattas av den nu föreslagna lagen bör därför även fortsättningsvis kunna tacka nej till en anvisning och ordna boende på egen hand.

Anvisningar av nyanlända med uppehållstillstånd som är registrerade och vistas vid Migrationsverkets anläggningsboenden samt kvotflyktingar bör prioriteras. Nyanlända som bosatt sig på egen hand bedöms ha bättre förutsättningar för att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhället. Det motiverar att anvisningar till denna grupp bör komma i fråga först när det finns förutsättningar för kommunerna att ta emot fler nyanlända som anvisas.

Synpunkter

Gävle kommun anser att jämförelsen med mottagandet av ensamkommande barn inte är möjlig eftersom ersättningsnivåerna och ersättningsssystemet är olika och mer fördelaktigt än vad som föreslås i ett gemensamt ansvar för mottagande av nyanlända. Det innebär att kommunerna har, i jämförelse, sämre förutsättningar att ta emot nyanlända. Detta bör förbättras om kommunerna ska kunna leva upp till det mottagande som efterfrågas och kunna fullfölja sina överenskommelser. Ytterligare en förutsättning för att förslaget ska fungera är en dialog mellan mottagande kommun och bosättningsfunktionen så att storleken på boendet i kommunen matchar antalet anvisade per hushåll. Samt en tydlighet om vilka konsekvenser det får att inte ta emot en anvisning.

Det som utgör en utmaning är bristen på bostäder med relativt billig hyra. En generalisering är att i dagsläget finns arbete där det inte finns bostäder och vice versa, vilket innebär att matchningsprincipen utifrån kommunens arbetsmarknadsförutsättningar inte blir styrande. Detta kan medföra en svårighet med matchningen med nyanländ och arbetsmarknaden. I förlängningen behövs fler bostäder på "rätt" ställe, vilket innebär att bostadsbyggandet behövs stimuleras, framförallt i tillväxtregioner. Ett exempel på det var Länsstyrelsen i Stockholms projektidé med Genomgångsbostäder som hade en god ambition.

Gävle kommun delar inte påståendet att "*nyanlända som bosatt sig på egen hand bedöms ha bättre förutsättningar för att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhället*". Som det ser ut i dagsläget påverkas sannolikt etableringen av sämre boendeförhållande, där man i många fall bor trångt och i vissa fall bara har sin adress men bor i själva verket någon annanstans. Tanken med ett gemensamt ansvar för mottagandet är god och minskningen av självbosätt-

ningen kommer troligtvis att ge viss effekt, vi ifrågasätter dock om det räcker för att ge utrymme för att matchningen mot arbetsmarknaden ska ge påtagliga resultat.

För Gävles del kan det innebära att den höga andelen av mottagna som bosätter sig själva fortsätter, dock med minskad omfattning, eftersom fler kommuner kommer att ha ett mottagande och Gävle kommer i överskådlig framtid ha brist på bostäder.

5.4 Sanktioner mot kommunerna bedöms inte som nödvändiga

Promemorians förslag

Sanktioner bör inte införas i lagen om mottagande för bosättning av vissa nya nyanlända. I likhet med lagen om mottagandet av ensamkommande barn ansågs det inte fanns något behov av sanktioner. Utifrån den dialog som fördes under 2014 mellan regeringens samordnare för flyktingmottagande och kommunerna har det framkommit att många kommuner anser att ett gemensamt ansvar för mottagandet är nödvändigt för att etableringen av nyanlända ska fungera på bästa sätt. Med hänsyn till detta och i övrigt finns det för närvarande inget som tyder på att mottagande efter anvisning inte kommer att ske i kommunerna på det sätt som föreslås. I det fall den föreslagna lagen inte får avsedd effekt bör sanktioner övervägas.

Synpunkter

Gävle kommun anser att konsekvenserna av att inte ta emot anvisningar måste tydliggöras. I nuläget beskrivs inte konsekvenserna tydligt nog.

5.5 Beslut om anvisning ska inte kunna överklagas

Promemorians förslag

Flyktingmottagandet är ett gemensamt ansvar för samhället. Den lag som nu föreslås har till syfte att främja etableringen av nyanlända invandrare. För att nå detta syfte krävs att bosättningsprocessen snabbas på och att mottagandet av nyanlända fördelas mer proportionerligt mellan kommunerna. En möjlighet för kommunen att överklaga ett beslut om anvisning skulle kunna leda till att kommunmottagandet fördröjs orimligt länge, vilket skulle vara till stor nackdel för den enskilde eftersom hela etableringsprocessen fördröjs. Systemet för fördelning av mottagandet innebär att kommunen kommer att känna till antalet personer som kommer att behöva tas emot i kommunen under det kommande året. På så sätt kan kommunen planera och skapa förutsättningar för sitt mottagande.

Synpunkter

Gävle kommun delar bedömningen att anvisningarna inte ska kunna överklagas på grund av tidsfördröjningen med mottagandet. Vi reserverar oss dock utifrån hur anvisningen kommer fungera och vilka konsekvenser som finns, d.v.s. finns förutsättningar för att ha ett bra mottagande när anvisningarna blir tvingande.

5.6 Den kommunala självstyrelsen och proportionalitetsprincipen

Promemorians förslag

Förslaget innebär en inskränkning av den kommunala självstyrelsen. Inskränkningen bedöms inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som föranlett den och är därmed godtagbar. Det förslag som nu lämnas innebär inte att ansvarsfördelningen mellan staten och kommunerna förändras. Däremot kommer förslaget medföra att mottagandet omfördelas mellan kommunerna. Av de nyanlända som blivit kommunmottagna under senare år har 70 procent av de kommunmottagna bosatt sig på egen hand. Mottagandet av nyanlända som bosätter sig i kommunen på egen hand kan kommunen inte styra över.

Den föreslagna lagen innebär en skyldighet för kommuner att ta emot nyanlända som anvisas. Kommuner som har ett högt mottagande av nyanlända som bosätter sig på egen hand har i praktiken tagit emot ett stort antal nyanlända oavsett omfattningen på kommunens överenskommelse. För dessa kommuner kommer förslaget inte leda till ett högre mottagande. Intentionen är att kommuner som i dag tar emot få nyanlända ska kunna ges ett större ansvar för mottagandet.

Synpunkter

Gävle kommun instämmer i bedömning att det starka, allmänna och nationella intresset av att förbättra förutsättningarna för nyanlända att snabbt etablera sig på arbetsmarknaden väger tyngre än att den kommunala självstyrelsen inte inskränks. Därmed bedöms inskränkningen av den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt.

5.7 Fördelning av mottagandet

5.7.1 Lagen kompletterar systemet med frivilliga överenskommelser och 5.7.2 Fördelning genom länstal och kommunal

När länstalet fastställs bör även kommunal som anger fördelning av mottagandebehovet på kommunnivå fastställas. När läns- och kommunal fastställs bör arbetsmarknadssituation och folkmängd beaktas. Även annat mottagande bör beaktas. Läns- och kommunal bör fastställas i förväg för ett år i taget. Vid stora förändringar av mottagandebehovet bör läns- och kommunalen kunna revideras under innevarande år. Förslaget bör ge kommunerna de planeringsförutsättningar som behövs för att de ska kunna tillhandahålla de bostäder som behövs för att ta emot det antal nyanlända som motsvarar kommunalen.

Synpunkter

Gävle kommun är positiv till att göra en tydlig indelning utifrån läns- och kommunal. Det är dock viktigt att vid anvisningarna ta hänsyn till utbudet på bostäder och arbetsmarknadsläget i kommunen. Samt bör staten stärka incitamenten och stöden för bostadsbyggande.

5.7.3 Prioritering av anvisningar

Vid fastställande av läns- och kommunal bör den närmare prioriteringen av anvisningar bestämmas. Utgångspunkten bör vara möjligheten att åstadkomma en effektiv och ändamålsenlig bosättningsprocess. Kommunernas möjligheter att bygga upp den mottagandekapacitet som krävs kommer att ske successivt.

Synpunkter

Gävle kommun instämmer i bedömningen.

5.7.4 Överenskommelser om mottagande av nyanlända.

Länsstyrelsen bör träffa överenskommelser med kommuner inom länet om anvisningsbara platser för bosättning av nyanlända. Kommunal bör efter överenskommelser mellan kommuner kunna omfördelas mellan kommuner inom länet. Om en kommun t.ex. samråder med en annan kommun om att ha ett högre mottagande än sitt kommunal och därmed möjliggör för en annan kommun att ha ett mottagande som är lägre än sitt kommunal bör det vara möjligt. Om de överenskomna platserna inte motsvarar länstalet bör de kommuner vars mottagande inte motsvarar kommunalet kunna få anvisningar till dess att kommunalet nås.

Synpunkter

Gävle kommun instämmer i bedömningen, men vill betona vikten av att undvika ett scenario som kan leda till att kommuner "förhandlar" bort sin andel av ansvaret, som vissa kommuner har gjort gällande mottagandet av ensamkommande barn.

5.7.5 Vissa ersättningar till kommunerna

Migrationsverket bör, till en kommun som har anmält en anvisningsbar plats inom en överenskommelse, lämna ersättning för kommunens hyreskostnader till dess att en nyanländ som omfattas av den föreslagna lagen flyttar in. Anvisningsersättningen inom den prestationsbaserade ersättningen bör omfatta nyanlända som anvisas. Enligt nuvarande regler får en kommun som tar emot en person som anvisas från anläggningsboende eller tas emot som kvotflykting, utöver övriga ersättningar, 15 000 kronor per mottagen person. Detta motsvarar den grupp som bör prioriteras i den föreslagna lagen om mottagande för bosättning av vissa nyanlända. Eftersom den föreslagna lagens målgrupp även inkluderar nyanlända som bosatt sig på egen hand, bör anvisningsersättningen omformuleras så att den ges till kommuner som tar emot nyanlända med stöd av den föreslagna lagen oavsett vilken del av målgruppen de tillhör.

Synpunkter

Gävle kommun välkomnar förslaget att även ersättningen även ska inkludera mottagna som har bosatt sig själva, eftersom Gävle har en hög andel som bosatt sig själva innebär en förändring utökade medel för kommunens integrationsarbete.

5.8 Kommunersättningarna bör ses över

En översyn av kommunersättningarna eller andra typer av statsbidrag som ökar kommunernas förutsättningar för att erbjuda bra etablering av nyanlända bör göras i syfte att förslag ska kunna presenteras i budgetpropositionen för 2016.

Synpunkter

Gävle kommun delar bedömningen att en översyn av ersättningssystemet behöver göras med tanke på de förändringar som förslaget för med sig.